

Datum: 29. 2. 2008

IZPLAČILA SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE EU in ODZIV VLADE MINISTRSTVA NA STANJE V KMETIJSTVU

Vlada RS in MKGP se zavedata pomena kmetijstva v slovenskem prostoru kot tudi trenutnega položaja sektorja, predvsem živinoreje ob višanju cen krme, goriva in drugega repromateriala za kmetijstvo. **V zadnjem letu sta sprejela številne ukrepe** za izboljšanje stanja v kmetijstvu kot tudi namenili občutno **višja sredstva za kmetijstvo** v 2008.

MKGP tudi v največji možni meri upošteva pripombe nevladnih organizacij pri načrtovanju in izvedbi posameznih kmetijskih ukrepov.

IZPLAČILA UKREPOV 2007

Večkrat je bilo omenjeno, da kmetje lani prvič niso prejeli nobenih izplačil za ukrepe 2007. Na ministrstvu se zavedamo tega kot tudi pomena plačil SKP, predvsem za nekatere kmetijske sektorje, ki so trenutno pod pritiskom cen vhodnih surovin. Prav zato ARSKTRP dela vse, da bo v danih možnostih vsekakor pa v predpisanih rokih izdala odločbe in izplačala ukrepe SKP za 2007.

Lani decembra ARSKTRP z izdajo odločb ni mogla začeti zaradi **reform na področjih neposrednih plačil in ukrepov razvoja podeželja**, saj je morala prilagoditi administrativne postopke in informacijsko tehnologijo. Vendar pa je tudi dejstvo, da je bilo v **decembru tekočega leta izplačanih le 1/4 vseh izplačil**, večina pa v obdobju od februarja do junija naslednjega leta.

Z namenom lažjega načrtovanja kmetov smo **letos prvič vnaprej dokaj natančno napovedali predvidena izplačila**, izdaja odločb za OMD pa se je začela v skladu z napovedjo 11. februarja.

Odločno zavračamo trditve, da MKGP oziroma Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) bistveno zamujata z izplačili ukrepov SKP za 2007 oz. ta niso izplačana pravočasno. Uredba Sveta EU 1782/2003 namreč določa, da se neposredna plačila izplačajo »enkrat letno v obdobju od 1. decembra do 30. junija naslednjega koledarskega leta«. Kmetijsko okoljski ukrepi in OMD plačila se v skladu z Uredbo Sveta 1698/2005 izplačajo po »formuli N+2«.

Vlada RS se je lani odločila v korist kmetom in določila, da bo izdala odločbe in izplačala ukrepe 2007 do 30. junija letošnjega leta.

Analiza izplačil v preteklih letih kaže, da je bilo v decembru tekočega leta izplačanih le 1/4 vseh izplačil, večina pa v obdobju od februarja do junija naslednjega leta, v januarju pa se izplačila sploh niso izvajala.

Tabela: Izplačila po mesecih 2005-2007 za EKO 0, OMD IN SKOP (podatki so v tisoč EUR):

leto/mesec	EKO	OMD	SKOP	skupaj
05/01	23.449	25.186	22.274	70.910
05/02	0	0	0	0
05/03	94	32	16	141
05/04	13	3	18	34
05/05	10	38	12	60
05/06	46.160	274	243	46.676
05/07	249	61	94	403
05/08	128	72	52	253
05/09	30	0	0	30
05/10	47	44	47	138
05/11	57	277	279	613
05/12	21.715	13.916	5.523	41.154
2005	91.953	39.904	28.557	160.414
06/01	0	0	0	0
06/02	2.150	571	4.170	6.892
06/03	1.078	75	1.136	2.289
06/04	12.235	24.071	32.128	68.434
06/05	28.207	563	834	29.604
06/06	25.193	915	960	27.068
06/07	31	18	20	68
06/08	63	76	64	202
06/09	142	119	199	461
06/10	210	66	179	454
06/11	0	0	0	0
06/12	38.268	84	208	38.560
2006	107.576	26.558	39.898	174.033
07/01	0	0	0	0
07/02	4.770	43.701	0	48.471

07/03	0	0	18.780	18.780
07/04	47	9	14	70
07/05	77	66	18.704	18.847
07/06	69.002	488	6.982	76.472
07/07	109	60	36	205
07/08	7	0	1	8
07/09	9	5	2.258	2.273
07/10	345	276	355	977
07/11	0	0	0	0
07/12	220	0	469	689
2007	74.586	44.606	47.599	166.791
SKUPNO	274.116	111.067	116.054	501.237

DRUGI UKREPI VLADE IN MINISTRSTVA V KORIST KMETIJSTVA

MKGP in ARSKTRP sta v 2007 izplačala tudi odločbe za kmetijsko okoljske ukrepe, OMD in izvajanje EU standardov od 2004 do 2006, čeprav je bil prvotno predviden zamik izplačil v leto 2008. Prav tako je MKGP zagotovil sredstva, da se je praktično vsa škoda v 2006 izplačala lansko leto in ne tudi delno letos.

Bistveno smo povečali sredstva in razširili možnost sofinanciranja zavarovanj v kmetijstvu.

Z namenom, da bi omilili posledice višanja stroškov pridelave in prireje, je vlada pomembno znižala predviden obseg obdavčitve kmetijstva (OMD plačila v celoti izvzeta iz obdavčitve, obdavčitev neposrednih plačil znižana za cca. 27 odstotkov).

Neargumentirani so očitki, da nov sistem izplačevanja neposrednih plačil, zaradi katerega je bilo potrebno izvesti prilagoditve na ARSKTRP, niso izbrali kmetje. Vlada RS se je v okviru reforme SKP v sodelovanju s kmeti odločila za nov model kmetijske politike, ki omogoča kar najbolj postopen prehod na proizvodno nevezana plačila.

Danes slovenski kmetje prejemajo enak nivo neposrednih plačil, kot jih prejemajo njihovi kolegi v drugih evropskih državah bivše petnajsterice, kar pa ni primer novih držav članic. Obseg izplačanih sredstev za neposredna in izravnalna plačila bo v letošnjem letu višji za 60 mio EUR glede na 2007.

Kmetom je MKGP prisluhnilo in v danih možnostih upoštevalo njihove predloge tudi pri pripravi novega programa razvoja podeželja:

- v okviru 2. osi nismo zmanjšali plačil, kot so bila določena za 2007
- omogočili smo prehod iz KOP nazaj v SKOP
- povečali smo obseg OMD območij v Sloveniji
- v investicijskem delu smo razširili krog upravičencev in omogočili podpore tudi manjšim kmetijam

Pomembno vlogo je MKGP namenil tudi **promociji kmetijstva in živilske industrije** v slovenski javnosti. Na pobudo ministrstva je s spremembami **zakona o javnem naročanju** kmetom in njihovim združenjem prvič dana možnost, da kandidirajo na javne razpise za dobavo hrane v javne zavode. V **zakonu o kmetijstvu** smo zaščitili kmeta in pravico do kmetovanja, poenostavili administrativne postopke in uvedli številne druge novosti, ki bodo pomagale slovenskemu kmetu pri pridobivanju sredstev in kmetovanju.

MKGP **uspešno zastopa interese slovenskega kmetijstva tudi v evropskih institucijah**. Naj omenimo samo finančno ugodno reformo vinskega sektorja in dodatnih 12 mio EUR za pridelovalce sladkorne pese. Poleg tega smo **podprli tudi vse ukrepe na nivoju EU**, ki bi lahko pripomogli k stabilizaciji razmer na kmetijskih trgih (znižanje obvezne praha na 0%, ukinitvev uvoznih dajatev za žita, povečanje mlečnih kvot ipd.)

Plačila med najbolj transparentnimi v EU

Odločno zavračamo trditve, da »informacije o porabi javnih sredstev trenutno niso transparentne«. Slovenija je bila **ena izmed prvih držav članic EU**, ki je na spletnih straneh ARSKTRP **objavila vse prejemnike** plačil tako iz evropskega kot nacionalnega proračuna. V okviru mednarodnega projekta Farmsubsidy.org je Slovenija po preglednosti **zasedla drugo mesto med vsemi državami članicami EU**. Na spletnih straneh ARSKTRP si lahko vsak posameznik na pregleden način ogleda sezname vseh prejemnikov tako slovenskih kot evropskih proračunskih sredstev.

Cilji kmetijske politike v Republiki Sloveniji

Za uresničevanje gospodarske, prostorske, ekološke in socialne vloge kmetijstva ter njegovega trajnostnega razvoja so **cilji kmetijske politike** v Republiki Sloveniji:

stabilna pridelava varne, kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti in čim višje stopnje samooskrbe;

ohranjanje poseljenosti in obdelanosti podeželja ter krajine;

trajno **ohranjanje rodovitnosti** kmetijskih zemljišč;

varstvo kmetijskih zemljišč pred onesnaženjem in nesmotrno rabo ter ohranjanje in izboljšanje virov za trajnostno pridelavo hrane;

trajno **povečevanje konkurenčne sposobnosti** kmetijstva;

zagotavljanje **primerne dohodkovne ravni** kmetijskim gospodarstvom;

uresničevanje načel **varstva okolja in ohranjanja narave**, ter genskih in drugih virov.

Zadane cilje se uresničuje z različnimi politikami in ukrepi. Med njimi so tudi ukrepi Skupne kmetijske politike, ki preko plačil 1. in 2. stebra zagotavlja javna sredstva.

Z razvojem in poglobitvijo SKP v skladu z zahtevami prebivalcev EU so več pomena pridobili dejavniki:

skrb za blaginjo podeželske družbe,

izboljšanje kakovosti evropske hrane,

jamstvo za varnost hrane,

ohranitev okolja za naslednje generacije,

zagotavljanje boljšega zdravja in dobrega počutja živali.

Navedene in tudi druge storitve lahko opredelimo kot **javne storitve**, ki jih ni mogoče neposredno vgraditi v tržno ceno hrane, saj v globalnem smislu **predstavljajo nadstandard**.

Kmetijsko politika sestavljata dva stebra

Kmetijska politika se v temelju deli na dva stebra:

1. steber SKP: neposredna plačila
2. steber SKP: Program razvoja podeželja

Značilnosti 1. stebra kmetijske politike

EU je s sprejetjem reforme 26. junija 2003 vstopila v novo obdobje skupne kmetijske politike (SKP), ki naj bi trajalo najmanj do leta 2013. Spremenili so se cilji SKP in tudi oblika izplačevanja podpor. Najpomembnejši ukrep reforme je uvajanje **proizvodno nevezanih plačil v obliki enotnega plačila na ha kmetijskih zemljišč**, enako za vse proizvajalce na določenem območju, za kar se je uveljavil pravni pojem »regionalizacija« enotnega plačila oziroma regionalna izvedba enotnega plačila. Ob tem je **možno** z namenom reševanja težav v posameznih sektorjih **del plačil ohraniti proizvodno vezanih**.

Za pridobitev neposrednih plačil po reformi SKP morajo kmetijska gospodarstva izpolnjevati pogoje na področju varstva okolja, varnosti hrane ter zaščite živali zajetih s pojmom **»navzkrižna skladnost«**. Navzkrižna skladnost je dvodelna:

- zahteve, ki izhajajo iz 18 EU predpisov
- dobri kmetijski in okoljski pogoji v katerih je treba vzdrževati kmetijska zemljišča, posebno zemljišča na katerih se opušča kmetijska pridelava (vzdrževanje trajnega travinja).

Podlaga za uvedbo navzkrižne skladnosti je Uredba Sveta (ES) št. 1782/2003 z dne 29. septembra 2003 o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor v okviru skupne kmetijske politike in o uvedbi nekaterih shem podpor za kmete ter o spremembi uredb (EGS) št. 2019/93, (ES) št. 1452/2001, (ES) št. 1453/2001, (ES) št. 1454/2001, (ES) 1868/94, (ES) št. 1251/1999, (ES) št. 1254/1999, (ES) št. 1673/2000, (EGS) št. 2358/71 in (ES) št. 2529/2001 (UL L št. 270, z dne 21. 10. 2003, str.1, z vsemi spremembami; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1782/2003/ES). Uvedba navzkrižne skladnosti je potekala postopno v triletnem obdobju.

Navedena plačila seveda imajo vpliv na dohodek, vendar s spremembo ciljev kmetijske politike na ta način postajajo **dohodkovno nevezana plačila**, saj vrsto in obseg pridelave prepuščajo odločitvi posameznega kmeta in ne pogojujejo plačil z vrsto pridelka ali reje. Plačilo na hektar njivske površine je enako ne glede na to ali na tej površini raste pšenica ali krompir ali vrtnine, ki pa so z dohodkovnega stališča v povsem različnem položaju. Vsem pa je skupna obveznost za varovanje okolja, virov, varnosti in kakovosti hrane, dobrega počutja živali in druge javne storitve.

V javnosti se dostikrat pojavlja povsem napačno prepričanje, da bi ob rasti odkupnih cen kmetijskih proizvodov morali zmanjšati obseg sredstev za neposredna plačila kmetom, kar bi v primeru, da bi šlo za dohodkovna plačila terjalo resen razmislek. Seveda pa sta v tem primeru rastlinska pridelava in živinoreja v povsem različnem položaju.

Značilnosti 2. stebra kmetijske politike

Plačila 2. stebra kmetijske politike pa imajo predvsem **vlogo spodbujanja večje konkurenčnosti sektorja** in ohranjanju delovnih mest na podeželju preko spodbujanja investicijskih aktivnosti na eno strani in plačilu dodatnih stroškov zaradi posebnih omejitev pri opravljanju kmetijske dejavnosti.

Investicijske podpore nikakor ne moremo opredeliti kot dohodkovne podpore, saj **neposredno ne vplivajo na dohodek** in so namenjeni pokrivanju investicijskih stroškov.

Podobno je s plačili 2. osi Programa razvoja podeželja. S spodbujanjem nekonvencionalnih tehnologij in krepitvijo okoljske funkcije kmetijstva pomembno nadgrajujejo skrb za okolje, ki jo poudarja reforma na prvem stebru SKP in jo prinaša uvedba kriterija navzkrižne skladnosti in posebej izpostavlja tudi posebno plačilo za posebne tipe reje. Kriteriji za izvedbo ukrepov druge osi (plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo in izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks) pa so v izvedbenem smislu tudi jasno razmejeni od ukrepov prvega stebra SKP. **Zahteve za izravnalna plačila po drugi osi namreč vključujejo in nadgrajujejo zahteve navzkrižne skladnosti, ukrepi so razmejeni tudi v vsebinskem (drugačni cilji) in v teritorialnem smislu (primer OMD ukrepov, nekaterih podpukrepov kmetijsko okoljskega programa).** V primeru izvajanja teh ukrepov gre za plačilo dodatnih stroškov, predvsem z namenom ohranjanja kmetovanja na območjih, ki imajo naravne oziroma okoljske omejitve. Ta plačila sicer vplivajo na prihodek kmetije, so pa dohodkovno povsem nevtralna, kot tudi sledi iz navedbe npr. Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 v členu 37: »Plačila so namenjena povračilu kmetovih dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica kmetijske pridelave na zadevnem območju z omejenimi možnostmi.«

RAZUMEVANJE PLAČIL SKP

Neposredna plačila

EU je s sprejetjem reforme skupne kmetijske politike EU (SKP) leta 2003 uvedla proizvodno nevezana plačila v obliki enotnega plačila na ha kmetijskih zemljišč, enako za vse proizvajalce na določenem območju. Le manjši del teh plačil je ostal proizvodno vezanih za reševanje težav posameznih sektorjev.

Kmetje morajo po novem za pridobitev neposrednih plačil izpolnjevati pogoje s področij varstva okolja, varnosti hrane ter zaščite živali (t.i. **navzkrižna skladnost**). Povedano enostavneje: ni pomembno, kaj in koliko kmet pridelava, ampak da ima površine obdelane in prideluje na ustrezen način.

Ta plačila sicer res prispevajo k izboljšanju dohodka posameznega kmetijskega gospodarstva, vendar pa so to **v osnovi plačila za storitve**, ki jih kmetje s svojo dejavnostjo poleg gospodarskega namena pridelave hrane opravljajo za širšo javnost (obdelanost naravne krajine, varovanje okolja ipd.). Plačilo teh storitev namreč ni vključeno v ceno hrane in jih zato potrošniki oz. davkoplachevalci plačujemo preko podpor SKP.

Kmetijsko okoljski ukrepi

Kmetijsko okoljski ukrepi so namenjeni **izključno izvajanju "nadstandardnega" kmetovanja**. Kmetje dobijo ta plačila za izvajanje ukrepov, s katerimi poleg osnovnih zahtev navzkrižne skladnosti še **dodatno izboljšujejo stanje v naravi** (ekološko kmetovanje, ohranjanje biotske raznovrstnosti, avtohtonih pasem živali ipd.).

Izravnalna OMD plačila

Plačila, ki bi jih lahko označili kot »dohodkovna«, so izplačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD).

Namenjena so **kritju dodatnih stroškov**, ki nastajajo na teh območjih zaradi posebnih, težjih naravnih danosti, kar neugodno vpliva na kmetovanje in izrazito podraži pridelavo. S tem želi EU **ohraniti kmetovanje na območjih**, kjer to zaradi previsokih stroškov pridelave sicer ne bi bilo mogoče.

* * *